

1997 – anul aniversar în care muzeul devenea sărbătorește 115 ani de la înființare și 60 de ani de la apariția primului număr al revistei „SARGETIA ACTA MUSEI DEVENSIS” face necesară o trecere în revistă – chiar succintă – a activității desfășurate de instituția noastră. Bazele muzeului au fost puse după constituirea Societății de Istorie și Arheologie a comitatului Hunedoara (1880) aceasta având inițiativa și sprijinind înființarea sa. Inițial lipsit de un lăcaș propriu, pe parcursul anilor adăpostit în diverse clădiri necorespunzătoare, obține abia în 1938 clădirea Magna Curia în care este adăpostit și astăzi. Colecțiile sale au fost, inițial, structurate pe trei domenii: istorie, științele naturii și etnografie ele fiind diversificate pe parcursul anilor. Primul statut de organizare elaborat în anul 1920 a fost înlocuit, ca fiind necorespunzător, cu altul în anul 1940. Confruntat în permanență cu problemele materiale muzeul devenea reușește să le depășească și să se mențină printre instituțiile similare cele mai apreciate din țară.

Îmbogățirea și diversificarea colecțiilor fac necesare unele reorganizări și deschideri de noi secții ale muzeului. În afară de Muzeul Arheologic din Sarmizegetusa, cel de Etnografie și artă populară de la Orăștie și cel de Istorie medie de la Castelul Corvineștilor din Hunedoara sunt înființate: Secția de Științele naturii (1966), Muzeul mineritului din Petroșani (1968), Casa memorială Crișan (1979), Muzeul memorial Aurel Vlaicu (1982), Punctul muzeistic Țebea (1984), Muzeul de istorie locală și etnografie Brad (1987), și, în același an Secția de Artă din Deva. Muzeul devenea cunoscut el însuși mai multe reorganizări (1938, 1968-1970, 1980-1981) iar cel din Sarmizegetusa a fost reorganizat în anul 1982.

Județul Hunedoara recunoscut ca păstrător al unor numeroase bogății și frumuseți oferă la tot pasul obiective istorice de interes național sau local. Muzeul este cel care veghează asupra conservării și restaurării lor, în județ existând 291 monumente istorice, de artă și ale naturii, dintre care: 111 monumente istorice și de arhitectură, 30 monumente și rezervații arheologice, 2 muzee memoriale, 40 monumente de artă plastică, 29 rezervații naturale și 79 monumente memoriale.

Nu putem să nu amintim rezultatele obținute în urma cercetărilor pe șantierele arheologice de importanță națională de la Grădiștea Muncelului (Sarmizegetusa Regia), Micia, Germisara, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Tapae etc.

Ca instituție de cultură muzeul este chemat nu numai să descopere, să restaureze și să conserve vestigiile trecutului istoric ci și să valorifice rezultatele cercetărilor științifice efectuate în diverse domenii istorice. În afara mijloacelor specifice mezeografiei (expoziții, expuneri, conferințe etc.), un rol aparte revine

publicării rezultatelor cercetării. Acest deziderat a fost înțeles de slujitorii muzeului devean.

Încă din anul 1925 directorul Iosif Mallasz pune bazele unei reviste proprii: „Publicațiile Muzeului Județului Hunedoara” din care apar doar volumul I (1925), II (1926) și III-IV (1928) toate publicate la tipografia din Deva. Dacă primul număr conține un singur articol – al lui I. Mallasz intitulat: „Ceva despre trecutul pământului nostru”, în al doilea volum găsim și articole semnate de Alexandru Borza, Iosif Lepși și Gavril Todica. Cel mai amplu este însă fără îndoială volumul III-IV nu numai pentru că inserează și articole semnate de Márton Roska și Mircea Eliade. Acest volum cuprinde pentru prima dată o amplă prezentare a activității muzeului pe anul 1927. Aflăm din aceasta că muzeul se confruntă cu probleme financiare neprimind de la Prefectură nici a patra parte din sumele alocate de la buget. Aflăm însă și realizările sale dintre care amintim: prima inventariere a colecțiilor numismatice (3387 monede de argint și aur), prima catalogare a bibliotecii (2834 volume), aranjarea arhivei, inițierea și realizarea primului schimb internațional de publicații precum și îmbogățirea substanțială a colecțiilor de științele naturii.

În 1937 prin grija dr. doc. Octavian Floca, directorul muzeului, se publică primul număr din ACTA MUSEI REGIONALIS DEVENSIS – SARGETIA. Era prima revistă de arheologie locală a unei instituții muzeale de provincie, titlul revistei suferind, pe parcurs, unele modificări. Astfel, volumul III apărut în 1956 este intitulat „Contribuții la cunoașterea regiunii Hunedoara” fără subtitluri de Buletin, iar cu volumul V (1968) denumirea se stabilizează la „SARGETIA – Acta Musei Devensis”. Pe parcursul celor 60 de ani de existență a revistei volumele au apărut sub îngrijirea unor colegii redacționale a căror componentă a suferit modificări cu trecerea anilor. Din păcate, abia cu volumul VII este menționată componenta colegiului care este format, inițial, din specialiști din cadrul muzeului ulterior fiind cooptați și specialiști din afara lui. Desigur nu-i vom putea aminti pe toți dar nu putem să nu menționăm măcar pe directorul publicației, redactorul responsabil și secretarul de redacție. Aceștia sunt dr. doc. Octavian Floca, dr. Mircea Valea și dr. Ioan Andrițoiu pentru volumele VII-VIII. Începând cu volumul XIV (1979) se menționează doar redactorul responsabil care devine Ioachim Lazăr, directorul muzeului și secretarul de redacție care rămâne același pentru ca din 1981 (volumul XV) secretar de redacție să devină Rodica Irimescu-Andruș situația menținându-se până în 1991. De la volumul XXI-XXIV care apare în acest an avem pe Adriana Rusu-Pescaru director al publicației, Ioachim Lazăr redactor responsabil și Adela Herban secretar de redacție.

Dacă la primele sale numere SARGETIA publica cu predilecție studii de arheologie, în volumul III găsim un studiu de etnografie semnat de Nicolae Dușăre pentru ca odată cu cel de-al IV-lea volum aria de cuprindere să fie lărgită. Apar prezentările de fonduri arhivistice iar cu volumul XV sunt publicate recenzii, cronica activității muzeului, necrologe pentru ca în volumul XX să fie cuprinsă chiar o monografie – cea a satului Mihăileni – Brad. Mai mult chiar, unele sunt dedicate unor personalități sau unor evenimente. Astfel, volumul XIV este dedicat dr. doc. Octavian Floca la a 75-a aniversare, volumul XIII centenarului

independenței de stat a României, volumul XVI-XVII centenarului muzeului devean iar volumul XVIII-XIX bicentenarului răscoalei țărănești din 1784.

În paginile revistei SARGETIA au apărut studii și articole purtând semnătura unor prestigioși specialiști. Nu-i putem menționa pe toți colaboratorii noștri dar nici nu putem să nu amintim măcar numele arheologilor Ion Nistor, Mihail Macrea, Constantin Daicoviciu, Hadrian Daicoviciu, Ion I. Russu, Ion Horațiu Crișan, Radu Vulpe, Lucia Marinescu, Ioan Glodariu, Liviu Mărghitan, Doina Benea, Radu Florescu, ale etnografilor Nicolae Dunăre, Lucia Apolzan, Elena Secoșan, Valeriu Butură sau ale istoricilor David Prodan, Dan Berindei, Maria Dogaru, Nicolae Lascu, Ioan Opreș, Nicolae Edroiu, Gelu Neamțu, Simion Retegan, Radu Popa dar înșiruirea ar putea continua încă.

Pentru ca revista noastră să fie cunoscută de un cerc cât mai larg de specialiști au fost stabilite relații de schimb cu numeroase muzee și instituții de cultură din țară dar și cu peste 250 de asemenea instituții din străinătate din peste 25 de țări de pe toate continentele.

Acum, când sărbătorim 60 de ani de existență a publicației, gândurile noastre se îndreaptă cu recunoștință către toți acei care prin truda lor au făcut ca SARGETIA să devină o publicație de prestigiu și dorim ca și pe viitor ea să se mențină la același înalt nivel.

PRO MEMORIA

1997 is a jubilee year for the Deva museum 115 years since its establishment and 60 years since the first issue of the „SARGETIA ACTA MUSEI DEVENSIS" yearly. This requires a – albeit brief – review of our activities over the decades. The grounds of the museum were set up after the founding of the Hunedoara County History and Archaeology Society (1880) which initiated and supported the project. Initially lacking premises of its own, hosted at various times in several unsuitable buildings, it is merely in 1938 that the museum is granted the Magna Curia building, in which it functions today. Its collection were, at first, structured on three fields: history, natural sciences and ethnography. They were later diversified over the years. The first organising states elaborated in 1920 was replaced as unfit in 1940. Always facing material difficulties Deva museum managed to overcome them and to remains among the best rated museums in our country.

The enriching and diversifying of the collections required some re-organization and the opening of the new sections. Beside the Sarmizegetusa Archaeological Museum, the Orăștie Ethnographical and Folk Art Museum, and the Corvin Castle Mediaeval Museum and the following sections were founding: the Nature Science Section (1966), the Mining Museum in Petroșani (1968), the Crișan Memorial House (1979), the Aurel Vlaicu Memorial Museum (1982), the Tebea Museum (1984), the Local History and Ethnography Museum in Brad (1987), and in the same year Deva Art Section. Our museum was re-organized several times (1938, 1968-1970, 1980-1981) and the Sarmizegetusa Section in 1982.

The Hunedoara County known as treasurer of many riches and beauties in overwhelmingly rich in historical objects of nation wide or local importants. Museum is responsible for their conservation and restoration. In our county there are 291 historical, art and nature monuments of which 111 historical and architecture monuments, 30 archaeological monuments and reservations, 2 memorial museums, 40 arts monuments, 229 natural reserves, and 79 memorial monuments.

We are bound to mention the resultes of researches made of nationwide importance archaeological sites in Grădiștea Muncelului (Sarmizegetusa Regia), Micia, Germisara, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Tapae etc.

As a culture institutions museum is called not only to discover, restore and preserve the remains of the past, but also to process the resultes of various scientific researches. Beside the specific means every museum is provided with (exhibitions, lectures etc.), an important part it is played by the publishing of work as results.

Even as early as 1925 manager Iosif Mallasz issues a publication belong to the museum: „Publicațiile Muzeului Județului Hunedoara". Only the 1st (1925), the 2nd (1926), 3rd-4th are issued, all of them being printed in Deva,

Printed House. Whereas the 1st issue was made up over single article – titled: „Something about the past of our land” by I. Malasz, in the 2nd one we can find articles signed Alexndru Borza, Iosif Lepși and Gavril Todica. The vastest is however the 3rd-4th volume not only because provide article by Márton Roska and Mircea Eliade, but also because it contains for the first time large compte-rendu of the museum activities in 1927. We can thus find out that the museum faced financial problems, as it received only less than the 4th part of the amount granted from the budget. One can also find out however some of the museums successes: the first inventory of the coin collections (3387 silver and gold coins), the first catalogueing of the library (2834 volumes), the arranging of the archive, the first international publication exchange, as well as the seisable enriching of the nature science collections.

In 1937 as a result the efforts of museum manager Dr. Octavian Floca, the first issue ACTA MUSEI REGIONALIS DEVENSIS – SARGETIA is being printed. It was the first local archaeological publication issued outside Bucharest the title thereof being subject to several changes. Thus the 3rd volume (1956) is titled: „Contributions to a more thorough knowledge of the Hunedoara region”. Starting with volume 5th (1968) the title is being stabilized of „SARGETIA – Acta Musei Devensis”. During the 60 years of issue of the volumes were appeared by publishing committees whose compositions was also subject to change. Unfortunately, it is only as of the volume 7th that the compositions of committee is being mentioned. At first was made up of experts inside the museum staffes, then other experts was also called to join in. We can not mentioned here that we are bound to mentioned the manager, publishing in charge and the secretary of the publication; these are: PhD. Octavian Floca, Dr. Mircea Valea and Dr. Ioan Andrițoiu for the 7th-13th volumes. As of the volume 14th (1979) only the publisher in charge mentioned, this being Ioachim Lazăr, the museum manager and the secretary which stage the same. Then as the 1981, volume 15th, the secretary is Rodica Irimescu-Andruș, until 1991. From the volume 21th-24th onwards publication manager is Adriana Rusu-Pescaru, Ioachim Lazăr publisher in charge and Adela Herban secretary.

If in the first issues SARGETIA published mainly archaeologist studies, in volume 3th we find an ethnography paper signed by Nicolae Dunăre and as the volume 4th the interest area is in larged with archive, found presentations; with 15th book coments, activities, chronical, necrologues and volume 20th is actually a monography the Mihăileni village near Brad. Moreover some volumes are dedicated to some persons or events, thus, volume 14th is devoted Dr. Octavian Floca on his 75th anniversary, volume 13th to Romanians 100 years for Independence, volume 16th-17th to the museum centenary and volume 18th-19th to the bi-centenary, at the 1784 peasant operating.

SARGETIA has play-hosted to many studies and articles bearing signature of prestigious experts. We can not mention all of our collaborators but we must list here the archaeologists Ion Nistor, Mihail Macrea, Constantin Daicoviciu, Hadrian Daicoviciu, Ion I. Russu, Ion Horațiu Crișan, Radu Vulpe, Lucia Marinescu, Ioan Glodariu, Liviu Mărghită, Doinea Benea, Radu Florescu, the ethnographers Nicolae Dunăre, Lucia Apolzan, Elena Secoșan, Valeriu Butură

or the historians David Prodan, Dan Berindei, Maria Dogaru, Nicolae Lascu, Ioan Opreș, Nicolae Edroiu, Gelu Neamțu, Simion Retegan, Radu Popa and so on.

To make our publication known as a group of experts as possible exchanges have been established with many museums and cultural institutions within our country but also 250 such institutions in more than 25 countries worldwide.

Now, as we celebrate 60 years of our existence, we must pay our tribute to all those who through their work have made SARGETIA a publication of great prestige and we can only wish for it to keep the same high standards as in the past.